ונטל ספיחי כרוב ואכל ונתן לי ואמר לי בני בפני אכול שלא בפני לא תאכל אני שראיתי את ר"ש בן יוחי שאכל כדי הוא ר' שמעון בן יוחי לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו אתה בפני אכול שלא בפני לא תאכל מאי ר"ש דתניא רבי שמעון אומר כל הספיחים אסורין חוץ מספיחי כרוב שאין כיוצא בהן בירק השדה וחכ"א כל הספיחין אסורים ותרווייהו אליבא דר' עקיבא דתניא הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו א"ר עקיבא וכי מאחר שאין זורעין מהיכא אוספין מכאן לספיחין שהן אסורין במאי קא מיפלגי רבנן סברי גזרינן ספיחי כרוב אטו שאר ספיחי דעלמא ור"ש סבר לא גזרינן ספיחי כרוב אטו ספיחי דעלמא: ההולך ממקום וכו': בשלמא ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם ואל ישנה אדם מפני המחלוקת ולא ליעביד אלא ממקום שאין עושין למקום שעושין אל ישנה אדם מפני המחלוקת ונעביד הא אמרת נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם וחומרי מקום שיצא משם אמר אביי ארישא רבא אמר לעולם אסיפא והכי קאמר אין בזו מפני שינוי המחלוקת מאי קא אמרת הרואה אומר מלאכה אסורה מימר אמרי כמה בטלני הוי בשוקא א"ל רב ספרא לרבי אבא כגון אנן דידעינן בקביעא דירחא

ביישוב

ונטל ספיחי כרוב. בשביעית לאחר זמן הביעור: **כדי.** ראוי: **בפני אכול.** בפני אתה יכול לסמוך עלי הואיל וראיתי את ר"ש שאכל. והיינו פלוגתא דידיה אדידיה דלעיל [ע"א] אמר לא תאכל אפי' בפני והכא קאמר דאע"ג דלאו בר סמכא הוא ולאו מגמריה ומסבריה קא שרי ליה סמכינן עליה מיהא בפניו משום דחזיא לגברא רבה דאכיל: **כל הספיחין אסורין.** בשביעי' מזמן הביעור ואילך: **חוץ מספיחי כרוב.** עלין היוצאין מקלח הכרוב: **שאין כיוצא בהן בירק השדה.** משרשין הן גדלין והרי הן כאילן שמוסיף ענפים על ענפים ולאו בכלל שאר ספיחים נינהו וכל שאר ספיחים מזרע הנחבט ונופל לארץ הוא אבל ספיחי כרוב אינו כן אלא עליו גדילין בענפים ולא אסרה תורה אלא ספיחים מעין זריעה כדכתיב הן לא נזרע וגו'. כך שמעתי וקשיא לי חדא דכי האי גוונא לא קרי ספיחים אלא הגדילים מזרע הנחבט ונופל לארץ קודם לקיטה ועוד אילנות בשביעית מי לא נהגא בהן נמי קדושה. ונראה בעיני דטעמא משום דכרוב אינו כלה לחיה כל ימות החורף וגימגום: **א"ר עקיבא.** למה נאמר ולא נאסוף מאחר שאין אנו זורעין מה יאספו לימד על הספיחים שאסורין וה"ק הן לא נזרע והגדילין מאיליהן לא נאסוף: **גזרינן ספיחי כרוב אטו ספיחין דעלמא.** דאע"ג דאין ביעור לכרוב דהא מתקיים כל ימות הגשמים ספיחין דידיה אסורין דלא לימא טעמא משום דאין בספיחי' איסור שביעית ואתו למישרי שאר ספיחים: **ארישא.** ואל ישנה דמתני' ארישא קאי ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין: **רבא אמר לעולם אסיפא והכי.** משמע מתני' או ממקום שאין עושין למקום שעושין נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם ולא ליעבד דהא דקי"ל בעלמא ה) אל ישנה אדם ממנהג העיר אינו אלא מפני המחלוקת וכאן אין מחלוקת (א): **דמאי אמרת.** הרואה אותו בטל יאמר זה אומר שהמלאכה אסורה וחלוק על כולנו לא יאמר הכי אלא יאמר מלאכה אין לו שהרי כמה בטלנין יש בשוק כל ימות השנה:

בישוב

אני ראיתי את ר"ש שאכל. תימה לר"י דאמר בירושלמי ו) ר"ש חזא לההוא גברא מלקט ספיחי כרוב בשביעית א"ל מאי האי א"ל ולאו את הוא דשרית א"ל ולאו חבראי פליגי עלי קרי עליה פורץ גדר ישכנו נחש וכן הוות ליה והשתא כיון שבעצמו היה אוכל למה היה כועס על אחרים שהיו אוכלין וסומכין על הוראתו וי"ל דמ"מ לא היה רוצה שעמי הארץ יסמכו עליו כל זמן שלא פסקו הלכה כמותו:

כל הספיחים אסורין חוץ מספיחי כרוב. פי' רש"י דלאחר ביעור מיירי ואין ביעור נוהג בכרוב לפי שאין השורש כלה מארץ ולא קרינן ביה כלה לחיה מן השדה וקשה לר"י א"כ אמאי איצטריך קרא דלא נאסוף תיפוק ליה דכתיב ולבהמתך ועוד מאי שנא דלא מפיק אלא ספיחי כרוב ה"ל למעוטי כל הני דפ"ז דשביעית (משנה ב) דתנן עיקר הלוף (ב) השוטה ז) והנרבינה אין להן ביעור ועוד מאי שנא דרבנן גזרי הכא ספיחי כרוב אטו שאר ספיחים ובכל הנהו דהתם לא גזרי ועוד הקשה ריב"א דלעיל קתני ונכנסתי לגינה אחריו ונטל ספיחי כרוב ואכל משמע שתלשן מן הקרקע והי' מהן הרבה מחוברין וא"כ איירי קודם ביעור ועוד הקשה ר"ת דאמרינן בפ"ק דמנחות (דף ה:) (ג) מה למנחת העומר שכן מתיר חדש בשביעי' ספיחים כר"ע דאמר ספיחי' אסורים ונפסח של שביעית היא קודם ביעור שאז תבואה אינה כלה בשדה ואדרבה היא במילואה וביעור לא היה אלא בשמינית כשהיא כלה לחיה מן השדה ועוד דקאמר ותרווייהו אליבא דר"ע (ד) ורבנן נמי לא פליגי אדרשה דכלה לחיה בשדה ומודו רבנן דספיחים אסורים אחר ביעור דבסיפרי קאמר אמילתא דרבנן דפליגי אדר' עקיבא אמרת לנו לא תזרעו ומה שאנו אוספים אין מכניסו לקיום פי' שאסור אחר ביעור אמרת לנו בערו מה אנו אוכלין מן הביעור ואילך לכך נראה לר"ת דבשביעית קודם ביעור מיירי כדמשמע קרא דלא נאסוף דמייתי דכתיב ביה מה נאכל בשנה השביעית ודריש ר"ע מהאי קרא דספיחים אסורים בשביעית ורבנן פליגי עליה ודרשי לא נאסוף להכניסו לקיום ולא אסרי אלא אחר ביעור ור"ש ורבנן פליגי הכא אליבא דר"ע ומתיר ר"ש ספיחי כרוב דלא אסרה תורה אלא ספיחים דומיא דזריעה דכתיב הן לא נזרע אבל ספיחי כרוב דמו לאילן כדאמר (כתובות קיא:) כרוב הניח לנו אבא והיינו עולים (ה) בו בסולם ולא גזרינן אטו שאר ספיחים ורבנן גזרי ודוקא אליבא דר"ע דאיסור ספיחים מדאורייתא פליגי אבל לרבנן דפליגי עליה דר"ע וסברי איסור ספיחים דרבנן ליכא למיגזר (ו) הקשה רבינו נסים גאון דאיפכא שמעינן להו במסכת שביעית בפ"ט (משנה א) דקתני התם ר"ש אומר כל הספיחים מותרין חוץ מספיחי כרוב שאין כיוצא בהן בירק השדה וליכא למיגרס התם אסורין דבירושלמי מוכח בהדיא דגרס התם מותרין ותירץ דהתם מיירי בספיחים שגדלו בששית בהיתר ונכנסו בשביעית ונשתהו עד לאחר הביעור ולכך שאר ספיחים שרו דלא אתו לאיחלופי בהנהו שגדלו בשביעית דשל ערב שביעית גדולים ושל שביעית קטנים אבל של כרוב שגדלים הרבה בזמן מועט אין היכר בין הגדל בערב שביעית לגדל בשביעית וכן איתא בירושלמי א"ר יצחק כל ירק אתה יכול לעמוד עליו בין חדש ובין ישן ברם הכא פי' ספיחי כרוב שלא ילך ויביא מן האיסור ויאמר מן האמהות הבאתי והך דשמעתא איירי בשביעית עצמה כדמפר"ת ורבינו נסים פי' נמי שמעתא בע"א ופי' דהכא בספיחים של שביעית שיצאו למוצאי שביעית דאסורין מדרבנן עד כדי שיעשו כיוצא בהן וסבר ר"ש ספיחים אסורין במוצאי שביעית דכשיראו אותם גדולים יסברו שלקטן בשביעית אבל ספיחי כרוב שאין כיוצא בהן בירק השדה לא גזרו בהן אטו שאר ספיחים דכשיראו אותם גדולין לא יסברו שלקטן בשביעית דדרכם ליגדל הרבה בזמן מועט וכשאכל ר"ש בן [רבי] יוסי בן לקוניא ספיחי כרוב במוצאי שביעית הוא דאכל כר"ש בן יוחי (ז) ולא משמע הכי ורבנן גזרי היתירא אטו איסורא וכולן אסורין ובגמרא דלמאי נפקא שני גרס לענין ספיחים מר"ה ועד חנוכה איסור ספיחים ומחנוכה ועד ר"ה היתר ספיחים ותניא בתוספתא בפ"ה בצלים שיצאו משביעית למוצאי שביעית אם עשו כיוצא בהן מותרין ואם לאו אסורין ותרווייהו אליבא דר"ע דאסר ספיחים מדאורייתא בשביעית אבל לרבנן דפליגי עליה ליכא למיגזר ומה שפי' רבינו נסים דמה שגדל בששית ונכנסה לשביעית היכא דאיכא למיטעי שמא גדל בשביעית אסור קשה לרשב"א דתניא בפ"ק דר"ה (דף טו.) ר"ש בן יהודה משום ר"ש אומר אתרוג בת ששית שנכנסה בשביעית פטור מן המעשר ומן הביעור והשתא ביעור לא הוי אלא בזמן שהפירות כלים ואפ"ה קאמר פטור מן הביעור ואע"ג דאיכא למיטעי ולמימר שזה האתרוג גדל בשביעית וי"ל דהתם מיירי מדאורייתא א"כ כשלקטן בתחילתה של שביעית דליכא למיטעי מיהו הא קשיא לר"י דבשמעתא משמע לכ"ע דירקות הגדילין בשביעית אסורין באכילה ובמסכת שביעית משמע דשרו דתנן (פ"ח מ"ד) האומר לפועל הילך דינר זה ולקט לי בו ירק היום ובפרק בתרא דע"ז (דף סב.) מייתי לה ותירץ ר"י דבשל ערב שביעית מיירי ומה שיש בהן דין שביעית לענין סחורה ושאר דינים לפי שנלקט בשביעית דבירק אזלינן בתר לקיטה:

כגון אנא דידענא בקביעא דירחא. ולא בסוד העיבור קאמר דהא בני בבל נקיאי בעיבורא דירחא כדאמרינן בריש ביצה (דף ד:) ועבדי תרי יומי אלא מפרש ר"ת שהיה במקום ששלוחי בית דין מגיעין ושם אין עושין אלא יום אחד והיינו בקביעא דירחא שהיה יודע מתי נקבע החודש דהתם ליכא למיגזר שמא יעשה מלאכה בי"ט שומעין קידוש החודש ח):

בישוב

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ד מהל' שמיטה הלכה ב:

יג ב מיי' פ"ח מהלכות י"ט הלכה כ סמג לאוין עה טוש"ע או"ח סי' תצו סעיף ד:

◆

מוסף רש"י

לספיחין שהן אסורין. מן הביעור ואילך, וביעור משתרד רביעה שניה דהיינו לא כלה לחיה שבשדה, כדתניא (תענית ו:) עד מתי נהנין ושורפין בתבן ובקש של שביעית משתרד רביעה שניה (מנחות ה:). כמה בטלני הוי בשוקא. אף בימי מלאכה (ברכות יז:).

◆

רבינו חננאל

שנטל ספיחי כרוב ואכל, ונטל ונתן לי ואמר לי אני שראיתי את ר' שמעון בן יוחי שאכל ספיחי כרוב בשביעית, כדי הוא לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו, אתה בפניי אכול שלא בפניי לא תאכל, וסלקא פליג דידיה אדידיה. מאי ר' שמעון דתנן בשביעית פ"ט ר' שמעון אומר כל הספיחין אסורין חוץ מספיחי כרוב שאין כיוצא בהן בירקות שדה, וחכמים אומרים כל הספיחים אסורין. ר' שמעון וחכמים אית להו הא דר' עקיבא, דתניא הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו, אמר ר' עקיבא מאחר שאין זורעין מהיכן אוספין, מיכן לספיחים שאסורין. פירוש הן לא נזרע ומי שאינו זורע ודאי שאינו אוסף, אלא אפילו הספיחים שצמחו לא נאסוף אותם, מיכן לספיחים שאסורין לאוספן בשביעית, וכולי עלמא הספיחים אסורין ובספיחי כרוב פליגי, רבנן סברי גזרינן ספיחי כרוב אטו שאר ספיחים, חיישינן דאם נתיר ספיחי כרוב, שמא יתירו הן שאר ספיחים, ואמרי מאי שנא כל הספיחים חדא הוא. ור' שמעון סבר לא גזרינן דהא אין כיוצא בהן בירקות השדה, דחיישינן לאיחלופי הני בהני, הילכך לא גזרינן. ומצינו במשנה ר' שמעון אומר כל הספיחין מותרין חוץ מספיחי כרוב מכלל שאסור שאין כיוצא בהן בירקות השדה, וגרסינן בגמרא ר' חמא בר עוקבא בשם ר' יוסי בר חנינא אומר מפני שדרכן לגדל אמהות, וכי בשביל כך יהו אסורין. אמר ר' שמואל כל ירק אתה יכול לעמוד עליו בין חדש בין ישן, ברם הכא שלא ילך ויביא מן האיסור ויאמר מן האמהות הבאתי. לכאורה ר' שמעון אומר כל הספיחים מותרין משמע. ותו גרסינן ר' שמעון בן יוחי הוה עבר בשמיטתא וחמא חד מלקט שביעית, אמר ליה אסור, אמר ליה ספיחין אינון ולית אנת דשרי, אמר ליה חברי חלוקין עלי, וקרא עליו ופורץ גדר ישכנו נחש. ואע"ג דאיכא לשנויי כי הספיחין הללו דהוה מלקט ספיחי כרוב הוו, מיהו כי מעיינת ביה בקצירת ספיחים חלקו, כדתניא ספיחי שביעית אין תולשין אותן ביד, אבל חורש כדרכו ובהמה רועה כדרכה, מר סבר גזרינן ומר סבר לא גזרינן. מתני' ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין כו'. אקשינן אהא דתנן ואל ישנה אדם מפני המחלוקת, וכי ממקום שאין עושין למקום שעושין אל ישנה אלא עושה, והא אנן תנן נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם ובאותו מקום אין עושין. ומשני אביי הא דתנן אל ישנה ארישא, דקתני ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין אל

רבינו חננאל (המשך)

ישנה ממנהג המקום שבא בו, אלא ישב ולא יעשה. רבא אמר לעולם אסיפא, ההולך ממקום שאין עושין למקום שעושין נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וישב ולא יעשה. ואם תאמר אל ישנה מפני המחלוקות, שיבאו לומר כי הוא שישב בטל סבור הוא כי המלאכה אסורה והללו שעושין עוברין ואתו לאינצויי, אין בזה מחלוקות, כי יש לומר הרואה אותו יושב ובטל אומר אין לו מלאכה לעשות ולאו משום שאומר שהמלאכה אסורה, הלא תראה כמה בני אדם יושבין ובטלין מאנשי המקום בעצמו אומר פוק חזי כמה בטלני איכא בשוקא, ולאו משום דמלאכה אסורה סבירא להו דקאמרי דבטל. אמר ליה רב ספרא לר' אבא, כגון אנא דידענא בקביעא דירחא, ובני מקומי עושין שני ימים, כי בעינא למיסק לארץ ישראל דלא עבדי [נ"א: דליה להון] אלא יום אחד, בישוב לא עבידנא, במדבר של ארץ ישראל מהו לעשות ביום שהוא ברור לי שהוא חול, מי אמור רבנן בכי הא מילתא במדבר ארץ ישראל נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם או לא, אמר ליה הכי אמר ר' אמי בישוב אסור במדבר מותר.

מסורת הש"ס

א) שביעית פ"ט מ"א ושם תני מותרין, ב) [ועי' מה שתירצו תוס' ד"ה כל הספיחים כו' על קושיה זו ועי"ע תוס' ר"ה יד: ד"ה ולספיחי ותוס' בכורות כב: ד"ה תירוש], ג) [מנחות ה:], ד) [לקמן נה. ברכות יז:], ה) [ב"מ פו:], ו) [ברכות פ"ח ה"א], ז) נ"ל והדנדנה, ח) [ועי"ע תוס' סוכה מג. ד"ה לא ידעינן].

◆

תורה אור השלם

א. וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו: ויקרא כה כ

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה רבא וכו' ד"ה למאי הד"א: (ב) תוס' ד"ה כל הספיחים כו' עיקר הלוף והשוטה: (ג) בא"ד בפ"ק למנחות תיתי ממנחת העומר מה למנחת העומר שכן מתיר חדש בשביעי' שביעי' נמי שכן מתרת ספיחים כר"ע לאחר וכו' של שביעית עדיין הוא קודם ביעור שאז התבואה כו': (ד) בא"ד אליבא דר"ע הא רבנן נמי לא וכו' אחר ביעור דבתורת כהנים קאמר אמילתא וכו' אמרת לנו בערוהו ומה אנו אוכלין: (ה) בא"ד והיינו עולים ויורדים בו בסולם: (ו) בא"ד הקשה רבינו נסים. נ"ב עי' לפ"ק דקדושין ד' ב' ד"ה אתרוג: (ז) בא"ד דאכל כרשב"י (ולא משמע הכי) תא"מ ונ"ב נ"ל דהגה"ה הוא מגליון תוס':

◆

גליון הש"ס

גמ' כגון אנן דידעינן בקביעא דירחא. עי' מהרש"א ולענ"ד י"ל דהא במקום שמגיעים ג"כ שלוחי תשרי והלך בניסן למקום שמגיעים שם שלוחי ניסן ולא שלוחי תשרי והם נוהגים לעשות ב' ימים [illegible] בר"ה כא ע"א: תוס' ד"ה כל הספיחים. לכך נראה לר"ת דבשביעית קודם ביעור. עיין תענית י"ט ע"ב תד"ה רשב"ג:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones